

Adam Wiedemann

Deset pesnikov kar tako

Nove pesnike spoznavamo zato, da ne bi pisali, kar so napisali že drugi. Saj vemo, da pesnike berejo samo pesniki (tako vsaj je to na Poljskem). Zahvaljujoč prizadevnosti Primoža Čučnika so slovenski bralci imeli in imajo priložnost seznaniti se s knjigami Mirona Białoszewskega, Piotra Sommera, Marcina Świetlickega in mojo knjigo. Jacek Podsiadło je izšel v prevodu Katarine Šalamun Biedrzycke. Mini antologije sodobne poljske poezije so bile predstavljene v revijah Mentor in Apokalipsa. Napočil je čas za deset novih avtorjev, ki jih je izbral Klemen Pisk. Ti niti niso tako zelo novi: Pióro, Majzel in Pasewicz so bili gostje v Medani (Marta Podgórnica naj bi prišla, a je ni bilo), Melecki in Sosnowski sta se udeležila Vilenice, njune pesmi so izšle v festivalskih zbornikih. Izbor Klemena Piska je sestavljen tako, da je težko napisati kaj bolj splošnega. Vsi avtorji so prvence objavili v devetdesetih letih, z izjemo Gryka. Vsi so moški, z izjemo Podgórnice. Vsi so heteroseksualci, z izjemo Pasewicza. Edino, kar jih res povezuje, je dejstvo, da bodo nekoč znani kot pesniki s preloma stoletja. Drug od drugega se tako zelo razlikujejo, da bomo obravnavali vsakega posebej.

1. Karol Maliszewski je kritik. O Maliszewskem kot pesniku smo prvič slišali, ko je bil Maliszewski kot kritik na vrhuncu slave. Najpomembnejša literarna revija moje generacije je objavljala njegove dolge recenzije knjig, katerih avtorji so nemudoma postali pomembni in znani. Sčasoma se je položaj spremenil. Maliszewski je izoblikoval že vse mogoče klasifikacije in začel je pisati o vseh pesnikih, o vseh enako dobro. Predobro srce mu je škodilo. Kakšen kritik pa je to, če ničesar ne zna skritizirati, če v ničemer ne vidi pomanjkljivosti? – so spraševali ljudje in mu nehali verjeti. Na srečo se je ravno takrat izkazalo, da je Maliszewski tudi izvrsten pesnik, ki ga povrh vsega niti

ni mogoče umestiti v nobeno od klasifikacij Maliszewskega kritika. Njegova poezija je zapis netipičnega položaja, izpoved intelektualca, ki živi daleč stran od vseh intelektualnih središč, v pokrajini z zapleteno zgodovino in čudovitim razgledom. Je zapis frustracije in občutka neodvisnosti, ne ozira se na literarno modo, rada bi bila zelo lepa ali pa zelo grda, kar pogosto v resnici tudi je.

2. Andrzej Sosnowski je bil dolgo legendarna osebnost. Prvo zbirko je napisal v Varšavi, nakar je odpotoval v Kanado. Zbirka je izšla na Poljskem in bila izvrstno ocenjena, toda v knjigarni je ni videl nihče. Šele pozneje smo izvedeli, da je bil njen ovitek roza barve. Postopoma je nastalo nekaj podobnega kot kult Sosnowskega, ki se je ohranil do danes. Ljudje ljubijo njegovo poezijo, čeprav je ne poznajo, kljub temu, da so vse pesmi v različnih izdajah, nekatere od njih pa znamo celo na pamet. Poezije Sosnowskega ni težko vzljubiti, težje je do nje priti. Lahko jo je posnemati, kar tudi vsi delajo, težje pa je napisati pesem, ki ne bi bila posnetek Sosnowskega. Poezija Sosnowskega je kot zrak, ki ga dihamo. Njegove pesmi preprosto visijo v zraku, so dih našega časa. Naš čas zadržuje dih in čaka na naslednjega Sosnowskega. Sosnowski je vedno zadovoljen in omikan.

3. Tadeusz Pióro je začel pisati pri tridesetih, nikoli ni bil mlad pesnik. Zrasel je v Afriki in še danes ima kodraste lase. Pióro je dober kuhar in veliko piše o kuhinji, izmišljuje si jedi, ki jih nihče ne zna skuhati. V življenju je enako zabaven kot v poeziji, kar se ne dogaja ravno pogosto. Piórovo poezijo dajejo v isti koš s poezijo Sosnowskega, čeprav se od nje bistveno razlikuje. Sosnowski je ekstatičen, Pióro pa uglajen. Uživa v rafiniranosti. Zato nas ne preseneča, da ga zanima tudi politika. Politika ustvarja umetne okoliščine, ki naj bi pričale o tem, da je vse v najlepšem redu. Če bi bil red naravna stvar, potem Pióra ne bi zanimal, enako kot poezija, katere umetnost nekaterim povzroča zobobol. Zob, ki boli, naj grize jedi, ki jih ni.

4. Darek Foks z ljubeznijo piše tuje pesmi. V pesmi Franka O'Hare nadomesti priimke kolegov Franka O'Hare s priimki svojih kolegov. Tako dobimo pesem o kolegih Darka Foksa. Newyorške nebotičnike nadomesti z varšavskimi stolpnici, ki so jim tako podobne, da sploh ne čutimo razlike. Iz Foksovih pesmi izvemo, da je struktura stvarnosti vedno ista, spreminjajo se le izrazi. Spreminjajo se realije, realnost ostaja. Foks je do nje neusmiljen, a le zato, ker je ta neusmiljena do Foksa. Če bi Foks postal slikar, bi bil grobar umetnosti. Na srečo ima brata fotografa, ki mu dela ovitke za njegove knjige.

5. Edward Pasewicz ima vedno na glavi kapo s ščitkom, ker je plešast. Drugi poljski pesniki imajo takšne in drugačne lase, Pasewicz pa je čisto plešast. Plešast je, ker je budist. Drugi poljski pesniki pridno hodijo v cerkev ali pa v cerkev pridno ne hodijo, Pasewicz pa ima doma oltarček. Je budist, ker je gej (Buda o gejih nikoli ni rekel žalbesede). Drugi poljski pesniki so seksualno precej neurejeni, Pasewicz je vedno gej in ima vedno fanta, ki mu je ime Marek. Pasewiczevim fantom je ime Marek, ker so najboljše Pasewiczeve pesmi posvečene Mareku in jih Pasewicz na avtorskih branjih ne bi mogel

brati, če trenutno ne bi bil z Marekom. Včasih se mi zdi, da je vse čisto drugače. Pasewicz je bil najprej budist, potem je postal gej, nakar je dobil plešo, ker je spoznal Mareka. V vsakem primeru brez teh štirih elementov ne bi bilo niti Pasewicza niti njegovih pesmi.

6. Maciej Melecki je živa zgodovina šlezzijske poezije. Vsi šlezzijski pesniki so bili na začetku zbrani okrog Macieja Meleckega. Z njim so se vozili na literarne festivale, tam razgrajali in se tako ljudem vtisnili v spomin. Postopoma so se začeli od njega oddaljevati in danes je merilo izvirnosti šlezzijskih pesnikov to, koliko so se oddaljili od Meleckega. Sam Melecki še vedno piše svoje pesmi, ki so zmeraj daljše in bolj zapletene. Vedno težje mu je pritegniti k sebi mlajše. Počasi smo začeli pozabljeni, da je začel tako kot vsi, kot preprost oharist. Težko je verjeti, da je avtor prvih dveh pesniških zbirk isti človek kot tisti, ki je napisal naslednji dve zbirki. V zadnjih časih se Melecki na festivalih pojavlja brez drugih šlezzijskih pesnikov in vsi govorijo, da to ni več isti Melecki. Končno ga vidijo takšnega, kot je v resnici. Kmalu bomo vsi pozabili, od kod se je vzela legenda, ki obdaja Meleckega in šlezzijsko poezijo, brez katere bi bila devetdeseta leta povsem bleda in nezanimiva.

7. Poljski pesniki danes ponavadi pišejo v stavkih, metafora pa je skupek nekaj nepovezanih stavkov, ki jim samim po sebi sploh ni treba biti pesniški. Samo **Bartłomiej Majzel** še vedno piše pesmi s pomočjo besed. V tem je nepopravljivo nemoderen in romantičen. Majzel je nemiren duh, težko sedi pri miru, vedno znova odhaja na daljne odprave po svetu in doma pušča svojo zaročenko Zosio. V njegovih pesmih pa zaman iščemo opise eksotičnih dežel. Majzel namreč opisuje samo svoje mračne notranje pokrajine. Lepoto in eleganco posameznih verzov spremlja vročičnost vznemirljive domišljije. Poezija je za Majzla poslanstvo in obsedenost, pred njo beži v svet in pred svetom beži vanjo, predvsem beži, čeprav ni ničesar ukradel.

8. To, o čemer sanja **Marta Podgórnik**, je mirna in srečna zveza z moškim, ki ga ljubi. Žal je Marta oseba brez utvar in že vnaprej ve, da je nobena zveza ne bo zadovoljila. Zato so vse zveze, v katere se zapleta, neposrečene, živčne in polne napetosti. Iz tega navidez nezanimivega položaja se porajajo presenetljivo zanimive pesmi. Morda najbolj zanimive izmed teh, ki jih danes ženske in moški pišejo o posrečenih in neposrečenih zvezah. Druge sanje Podgórnikove so, da bi imela svoj lasten bar z zbirko najboljših alkoholnih pijač, vendar ji tudi to ni prineslo zadovoljstva, kajti v svojem baru je sama plačevala najvišje račune. Njene tretje sanje so bile, da bi postala pomembna pisateljica, in te sanje so se izpolnile. Poljska poezija se imenuje Marta.

9. Wojciech Brzoska dela v zaporu. Osem ur na dan se pogovarja s prestopniki in si jih prizadeva pripeljati na pravo pot, nato gre domov in piše pesmi. Zato ni nič čudnega, da jih piše toliko. Sprva Brzoske nihče ni maral. Vsi so bili siti njegovih pesmi, ki jih je objavljial v vseh mogočih revijah, imeli so ga za megalomana in težaka. Nekega dne v Berlinu sem se odločil, da bom Brzosko vzljudil, in od takrat naprej je vse drugače, situacija se je normalizirala.

Brzoska svojih pesmi ne pošilja več revijam, temveč jih objavlja v nizko-nakladnih pesniških zbirkah. Postal je tudi urednik zanimive revije, v kateri izhajajo pesmi drugih pesnikov, najpogosteje tujcev. Vsak pesnik bi bil rad priljubljen in bi to celo moral biti, saj le v tem primeru lahko dobi takšno pozornost, kakršno si zasluži. Če ga imamo radi, se nam ga ni treba bati.

10. Krzysztof Gryko je neozdravljiv dobrovoljček. Vsako literarno ali tudi zasebno srečanje takoj spremeni v kabaret, zaradi česar resni ljudje pred njim bežijo, zabavni pa v njegovi družbi umirajo od zavisti. Grykova zabavljivost pa ne najde mesta v njegovih pesmih. Nad papirjem se Gryko zresni in postane navaden fant, ki ima prav take probleme kot vsi drugi fantje. Grykove pesmi, ki jih bere Gryko, postanejo absurdne. On sam ne zdrži njihove resnosti, ves čas se čudi, kako je mogel kaj takega napisati in slej ko prej začne pokati vice. Verjetno Grykov humor izvira iz začudenosti, ki jo je v njem zbudila njegova prva z roko napisana pesem.

Prevedla Tatjana Jamnik